VOX-ZiNE

EUROPESE WAARDEN

Wat betekenen Europese waarden voor jongeren vandaag?

Ontdek het in dit magazine vol verhalen over leren, groeien en samenleven, in de klas en over grenzen heen.

Erasmus+ | epos

Inhoudsopgave VOX-zine

KU Leuven	5
Sint-Ursula-instituut Lier	10
Erasmushogeschool Brussel	16
Interview: Lies Cappoen, Europahuis Ryckevelde	21
Romerocollege Dendermonde	26
Sint-Andreaslyceum Brugge	33
Basisschool De Kleine Prins Menen	39
Interview: Can Özkan en Sara Moonen, Agentschap Integratie en Inburgering	43
Technisch Instituut Sint-Vincentius Torhout	49
GO! Atheneum De Pinte	54
Koninklijke Balletschool Antwerpen	61
Interview: Jelle De Schrijver, Universiteit Antwerpen & Odisee	67
Blenders vzw Turnhout	73
GO! Atheneum Avelgem	78
Stedelijk Onderwijs Antwerpen	83

Europa begint bij waarden

Wie met deelnemers aan het Erasmus+-programma praat, hoort bijna altijd hetzelfde: **“Ik kijk anders naar mezelf. En anders naar de wereld.”** En dat is waar internationalisering om draait. Het opent nieuwe perspectieven en brengt mensen samen in situaties waar Europese waarden niet langer enkel theorie zijn, maar dagelijkse realiteit.

In dit VOX-zine staan de Europese waarden centraal: menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en mensenrechten. Maar meer nog dan begrippen zijn deze waarden een rode draad die door elk van de verhalen heen loopt. Ze zitten in de manier waarop leerlingen leren samenwerken met klasgenoten uit andere landen, hoe leerkrachten over grenzen heen ideeën uitwisselen of hoe studenten door zich te spiegelen aan een andere cultuur ontdekken hoe universeel hun eigen vragen zijn.

Bij Epos geloven we 100% in de maatschappelijke meerwaarde van internationalisering. Het verhoogt de kwaliteit van onderwijs, vorming en levenslang leren. Het draagt bij aan de Europese prioriteiten die we zo belangrijk vinden: sociale inclusie, duurzaamheid, digitalisering en – misschien wel het meest fundamenteel – democratische participatie. Daarom zetten we er zo sterk op in dat zoveel mogelijk Vlaamse organisaties, leerkrachten, jongeren en professionals kunnen deelnemen aan internationale projecten. En wij groeien als organisatie mee om hen nog beter te ondersteunen en te begeleiden.

Vandaag is dat relevanter dan ooit. **We leven in een diverse en complexe samenleving, in een Europa dat opnieuw onder druk staat.** Het 75-jarig bestaan van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens herinnert ons eraan hoe recent onze vrijheden eigenlijk zijn, en hoe kostbaar.

Net daarom is het nodig dat we blijven investeren in Europese waarden. Ze vormen niet alleen het fundament van ons onderwijs en onze samenleving, maar ook van ons Europese toekomstverhaal. **Internationalisering helpt daarbij.** Het leert mensen omgaan met verschillen, open te staan voor andere perspectieven, samen verantwoordelijkheid op te nemen en te beseffen dat we deel uitmaken van een groter geheel. Het helpt ons groeien als burger en toont ons hoe we zelf deel uitmaken van Europa.

De verhalen in dit VOX-zine laten dat prachtig zien: jongeren die ontdekken wat waardigheid in zorg betekent, leerlingen die leren debatteren en kritisch nadenken, teams die over grenzen heen samenwerken rond inclusie en diversiteit... **Stuk voor stuk illustreren ze hoe Europese waarden leven in de praktijk.**

Ook onze EU Value online escape game sluit daarbij aan. Jongeren leren er samenwerken en keuzes maken, zodat ze ervaren waarom de Europese waarden ertoe doen. **Want alleen als we snappen wat we kunnen verliezen, kunnen we vechten voor wat we willen behouden.**

Veel leesplezier,

Jill Peiffer
Directeur Epos vzw

1.

Contactpersoon: Dorien Sampermans

Teaching Controversial Issues: Europese waarden bespreekbaar in de klas

Hoe praat je in de klas over thema's die soms verdelen? Identiteit, diversiteit, migratie... Het zijn stuk voor stuk onderwerpen die brandend actueel zijn, maar ook spanning kunnen oproepen. Het Erasmus+-project 'Teaching Controversial Issues' geeft leraren concrete tools en methodieken in handen om gevoelige thema's bespreekbaar te maken. "Data geven houvast en zorgen ervoor dat gesprekken niet verzanden in meningen", vertelt Dorien Sampermans van KU Leuven.

Veel leraren zoeken naar manieren om hun lessen maatschappijwetenschappen te verrijken met voorbeelden die theoretisch gefundeerd zijn en vooral ook aansluiten bij de leefwereld van jongeren. Maar dat blijkt niet zo vanzelfsprekend. “Actuele voorbeelden gebruiken is zeer waardevol, maar ze kunnen ook voor polarisatie zorgen in de klas”, legt Dorien Sampermans uit, programmaverantwoordelijke Educatieve Master Maatschappijwetenschappen aan KU Leuven. “Met het Erasmus+-project ‘Teaching Controversial Issues’ geven we leraren de handvatten die ze nodig hebben om die drempels te overwinnen.”

Van tools naar de praktijk

Het project richt zich op leerkrachten in het secundair en basisonderwijs, en op lerarenopleiders. Samen ontwikkelen ze materiaal dat wetenschappelijk stevig onderbouwd is en meteen kan gebruikt worden in de klas. “We geloven niet dat gesprekken over waarden enkel voor oudere leerlingen weggelegd zijn”, benadrukt Dorien. “Ook in het basisonderwijs kan je al aan de slag met deze methodieken.”

In de eerste projectfasen lag de focus vooral op de ontwikkeling van tools om waarden inzichtelijk te maken. Nu is het tijd voor de praktijk. “Leerkrachten uit verschillende landen hebben hun favoriete methodieken uitgetest, en daarna hebben we ze samen geëvalueerd en verfijnd.”

De kracht van data

Het Erasmus+-project is een samenwerking tussen partners in België, Nederland, Slowakije, Bulgarije en Turkije. “In België werken wij vanuit KU Leuven mee samen met het Atlas College in Genk. Het mooie is dat in elk land scholen en hoger onderwijs nauw met elkaar samenwerken”, vertelt Dorien. “De universiteiten en hogescholen zorgen voor de theoretische basis, terwijl de scholen waken over de praktische bruikbaarheid. Die wisselwerking maakt de materialen zeer concreet en betrouwbaar. Bovendien leren we veel van elkaar op cultureel vlak.”

Een belangrijk uitgangspunt van ‘Teaching Controversial Issues’ is dat maatschappelijke thema’s niet enkel vanuit meningen besproken hoeven te worden. Data bieden, naast de theorie, een stevig fundament. “Met de juiste achtergrondgegevens kan je verschillen tussen groepen mensen verklaren en meningen beter begrijpen”, legt Dorien uit. “De leerlingen zien hoe waarden verschillen per generatie, regio of land. Dat zorgt voor nuance en meer wederzijds begrip.”

Op het einde van het project – het loopt van 2024 tot 2026 – willen de projectpartners tien concrete methodieken met een bijhorend stappenplan presenteren. Daarnaast komen er video’s die tonen hoe die methodieken in verschillende klascontexten werken, van basisonderwijs tot universiteit.

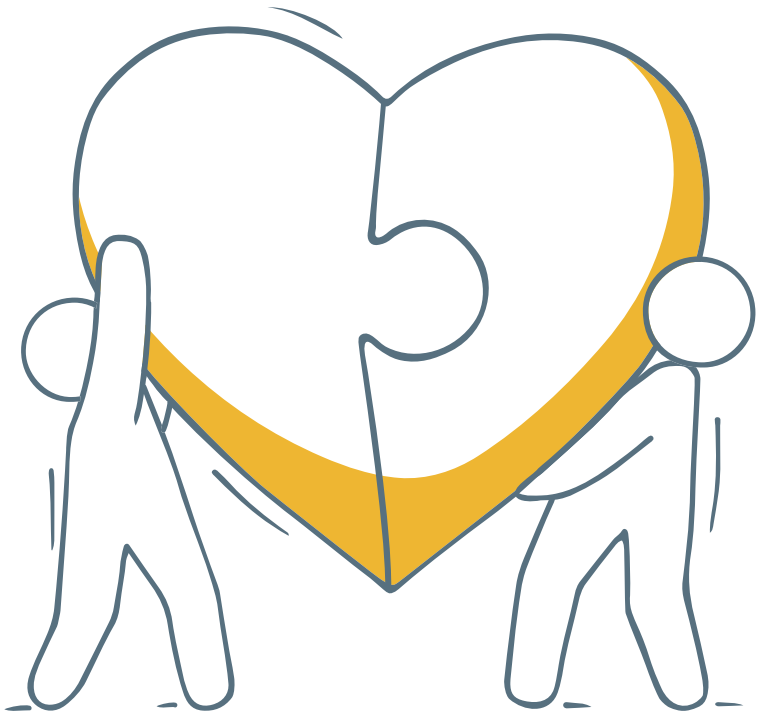
Europese waarden verbinden

De eerste reacties zijn positief. De leerkrachten waarderen dat de materialen direct aansluiten bij hun curriculum en dus geen extraatje zijn, maar een volwaardig onderdeel van hun lessen. Ook de leerlingen reageren enthousiast. “Dankzij de activerende methodieken durven ze hun mening te geven en denken ze samen na over maatschappelijke thema’s. De inzichten die ze opdoen, blijven echt hangen. En dat is van onschatbare waarde”, aldus Dorien.

“We denken vaak dat we enorm van elkaar verschillen. Maar zodra je in gesprek gaat, ontdek je vooral hoeveel we op elkaar lijken.”

— DORIEN SAMPERMANS, KU LEUVEN

Voor haar zijn Europese waarden dan ook ontzettend belangrijk. “Waarden verbinden ons. We denken vaak dat we enorm van elkaar verschillen. Maar zodra je in gesprek gaat, ontdek je vooral hoeveel we op elkaar lijken”, klinkt het.

Durf gewoon te starten

Voor wie zelf een Erasmus+-project overweegt, heeft Dorien tot slot nog een duidelijke boodschap: begin gewoon. “Laat je ideeën niet in de kast liggen. Begin kleinschalig, zoek een partner via eTwinning of een verkennend bezoek, en bouw van daaruit verder. Je kan meer dan je denkt.”

2.

Contactpersoon: Gudrun Malfait

Ambassadeurs in Europa: SUI goes Erasmus

“Een internationale stage verandert je blik op jezelf én op de wereld”, zegt Gudrun Malfait van het Sint-Ursula-instituut in Lier. De school weet waarover ze spreekt: al meer dan 25 jaar krijgen de leerlingen er de kans om buitenlandse ervaring op te doen. Het begon allemaal met pionierswerk in het Leonardo-project, en groeide uit in 2010 tot het Erasmus+-project ‘SUI Abroad! Join us in Learning’. Hierdoor kunnen jongeren elk schooljaar opnieuw drie weken in het buitenland gaan studeren en werken.

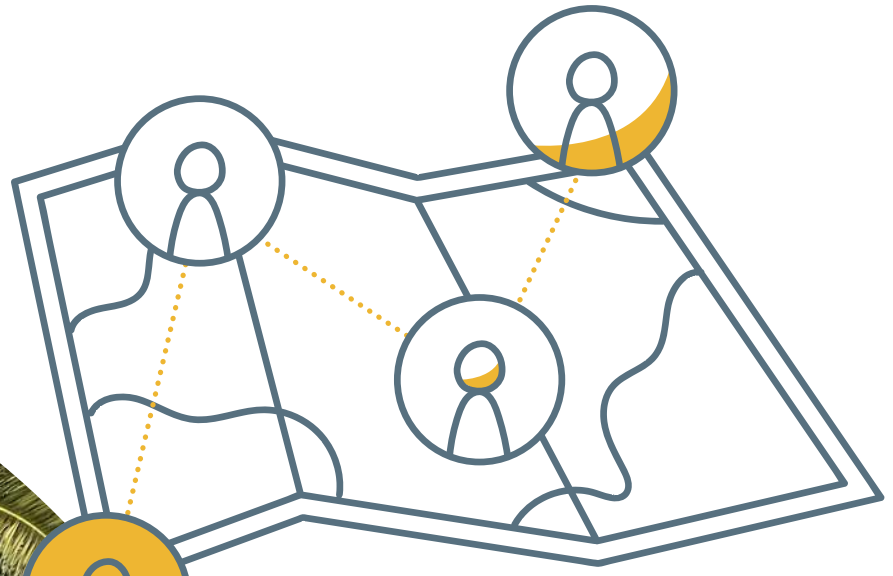
Het Sint-Ursula-instituut in Lier heeft een lange traditie van buitenlandse stages. In het kader van het vroegere Leonardo-project trokken de leerlingen van Secretariaat-Talen destijds verplicht drie weken naar Frankrijk. Met Erasmus+ begon in 2010 een nieuw hoofdstuk: niet langer verplicht, maar op basis van motivatie. Alle leerlingen van het zesde jaar TSO/BSO en van het zevende jaar BSO konden vanaf dan deelnemen. Sinds vorig schooljaar geldt dit voor alle leerlingen van het zesde jaar dubbele finaliteit en arbeidsmarktfinaliteit.

“Hierdoor zijn het de leerlingen die er echt goesting in hebben die zich kandidaat stellen. Dat maakt het project sterker en duurzamer”, vertelt Gudrun Malfait, beleidsmedewerker in het SUI en nauw betrokken bij het Erasmus+-project.

Sterk team, duidelijke structuur

Vijftien jaar later staat er een sterk Erasmus+-team met een duidelijk organigram. Naast een kernploeg zijn er vier teams per bestemming (Sevilla, Dublin, Bordeaux en Malta), elk met specialisten in administratie, communicatie en logistiek. Zij regelen alles, van selectie en voorbereidingssessies tot reisboekingen en contacten met buitenlandse partners. “Het is intensief”, geeft Gudrun toe, “maar door de duidelijke taakverdeling blijft het project haalbaar en blijven we gemotiveerd.”

Intensief traject

De campagne voor ‘SUI Abroad’ start in januari. Dan krijgen de leerlingen van het vijfde jaar TSO en het zesde jaar BSO een mail met de vraag wie zichzelf ambassadeur van het project ziet. “Daar komen altijd veel reacties op. Die leerlingen nodigen we in mei samen met hun ouders uit op de internationale avond. Ze krijgen er info over het project en kunnen vragen stellen aan oud-ambassadeurs en het Erasmus+-team van de school”, legt Gudrun uit.

Tot 30 juni kunnen de kandidaten hun motivatie indienen, gevolgd door een mondeling gesprek en een assessment in september. Daarna horen de leerlingen of ze geselecteerd zijn als ambassadeur. “Soms moeten we kandidaten op de wachtlijst zetten. Maar doordat we hier goed over communiceren tijdens een uitgebreid feedbackgesprek, heeft dit nog nooit problemen opgeleverd”, vertelt Gudrun.

Begin oktober is er de kick-off. Daarna volgen om de drie weken Erasmus+-sessies om de groep beter te leren kennen, de taal verder te oefenen en administratieve zaken in orde te brengen. “In januari organiseren we een teambuilding, in maart een infoavond voor de ouders en ambassadeurs, en in maart of april vertrekken de leerlingen drie weken op stage. In mei sluiten we af met een nieuwe internationale avond, en zo is de cirkel rond.”

Bredere blik

Een internationale stage is voor de leerlingen een echte eyeopener. Ze ervaren hoe het is om in een ander land te wonen en te werken, nemen verantwoordelijkheid op en leren samenwerken in verschillende talen. “Hierdoor keren ze terug met meer zelfvertrouwen en een bredere blik op de wereld. Hun ouders zijn trots en oud-ambassadeurs vertellen jaren later nog enthousiast over hun ervaring. Het project leeft echt op onze campus en daarbuiten”, zegt Gudrun fier.

Voor SUI zijn de internationale stages veel meer dan een extra regel op een cv. “Europeaan word je niet door leerstof uit het hoofd te leren”, benadrukt Gudrun. “Het gaat om ontmoeting, samenwerking en waardering voor andere culturen. Vrijheid en gelijkheid staan daarbij centraal: elke leerling krijgt de kans om deel te nemen, ongeacht zijn of haar achtergrond of situatie.”

“Europeaan word je niet door enkel leerstof uit het hoofd te leren. Het gaat om ontmoeting, samenwerking en waardering voor andere culturen.”

— GUDRUN MALFAIT, SINT-URSULA-INSTITUUT LIER

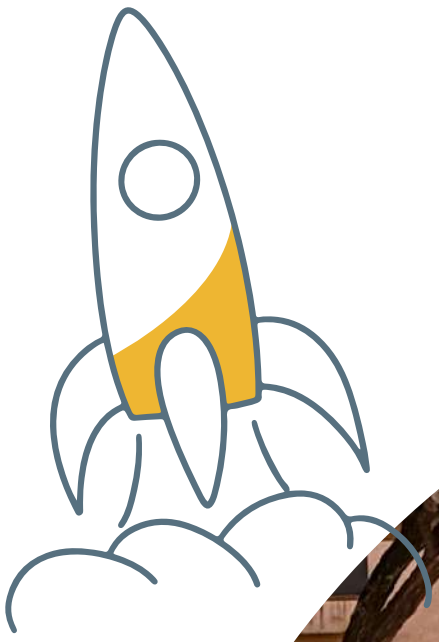

Ga ervoor!

Twijfel je om een Erasmus+-project op te starten? Gudrun laat er geen twijfel over bestaan: “Ga ervoor! Het vraagt inzet, maar met een gemotiveerd team kan je veel. Wij doen het voor onze leerlingen. Zij scherpen hun talen en sociale vaardigheden aan, ontwikkelen nieuwe competenties ontdekken dat ook zij mogen dromen van een mooie toekomst.”

3.

Contactpersonen: Veerle Van Raemdonck en Arzu Yentür

Hoe dialoog polarisatie kan doorbreken: Europees project helpt leerkrachten praten over verschillen

“De school weerspiegelt de microsamenleving waarin ze ingebed is en moet een veilig leerklimaat bieden voor elke leerling. In de praktijk betekent dit dat leerkrachten in staat moeten zijn om op een verbindende manier met verschillende waardenkaders om te gaan”, zeggen Veerle Van Raemdonck en Arzu Yentür van de Erasmushogeschool Brussel. Samen met zeven Europese partners coördineren ze ‘Democratic Dialogue at School (DD@S)’, een Erasmus+-project dat leerkrachten helpt om moeilijke gesprekken niet te vermijden, maar ze juist te gebruiken om verbinding te creëren.

De kiem voor het Erasmus+-project DD@S lag voor de partners in gedeelde knelpunten over wederzijdse dialoog. In veel scholen lopen discussies over religie, cultuur of maatschappelijke thema's vast. Soms leidt dat tot spanningen tussen de leerlingen onderling, tussen leerling en leerkracht, of tussen de school en de ouders. "Daardoor worden dergelijke thema's soms vermeden", zeggen Veerle Van Raemdonck en Arzu Yentür, onderzoekers van de Erasmushogeschool Brussel. "Maar net door het gesprek te voeren, kan je intolerantie en uitsluiting tegengaan."

Het project vertrekt vanuit een overtuiging: democratische dialoog is een krachtig middel om polarisatie te doorbreken. "Door actief te luisteren, vragen te stellen en ruimte te geven aan verschillende standpunten, ontstaat wederzijds begrip en respect. Dat is het fundament van elke democratie", legt Arzu uit.

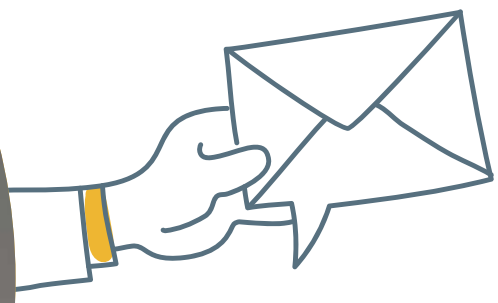

Dialoog leren in de praktijk

DD@S biedt leerkrachten meer dan theorie. In een online training met gamification leren ze op een interactieve manier over thema's als religie, kwetsbaarheid, seksualiteit en gender. "Dankzij die aanpak vergaren de deelnemers extra kennis en inzichten over hoe ze in de klas met moeilijke situaties kunnen omgaan", zegt Veerle.

Daarnaast is er een praktische toolkit met casussen, werkvormen en een theoretisch kader. Scholen die dialoog structureel willen verankeren, krijgen een implementatiegids met beleidsaanbevelingen. Tot slot zijn er internationale bijeenkomsten, webinars en een e-publicatie die kennisdeling stimuleren. Alle materialen kwamen tot stand in samenwerking met de leerkrachten. Ze kunnen meteen gebruikt worden in de dagelijkse klaspraktijk in verschillende Europese contexten.

Kleine stappen, grote impact

Het project is een samenwerking van acht organisaties uit België, Griekenland, Italië en Cyprus. De mix van hogescholen, universiteiten, ngo's en scholen verrijkt het geheel. "Iedereen brengt zijn eigen expertise mee: onderzoek, onderwijspraktijk of sociaal werk", vertelt Arzu. "Die combinatie maakt de resultaten sterker en realistischer."

De eerste reacties bewijzen dat die aanpak werkt. Leerkrachten noemen de training inspirerend, praktisch en bruikbaar. Ze voelen zich gesteund en krijgen meer zelfvertrouwen om controversiële thema's in de klas bespreekbaar te maken. Bovendien ontstaat er een multiplier-effect: andere scholen nemen elementen over, passen ze aan en delen ze opnieuw met collega's. "Zo gaat de impact veel verder dan de directe deelnemers", aldus Veerle.

Openstaan voor andere perspectieven

“Diversiteit is geen bedreiging maar een kans. Met dialoog en kritisch denken kan je die kans ook echt benutten.”

— VEERLE VAN RAEMDONCK EN ARZU YENTÜR, ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL

DD@S is gebouwd op kernwaarden als tolerantie, respect en menselijke waardigheid. “Diversiteit is geen bedreiging maar een kans”, zeggen de onderzoekers. “Met dialoog en kritisch denken kan je die kans ook echt benutten. Leerlingen leren niet alleen discussiëren, maar ook luisteren en openstaan voor andere perspectieven. Dat is precies wat ze nodig hebben om als Europese burgers samen te leven.”

Voor Veerle en Arzu is de meerwaarde van Erasmus+ duidelijk: “Je krijgt toegang tot nieuwe ideeën, tools en perspectieven die je nooit alleen had kunnen ontwikkelen. Het internationale netwerk zorgt ervoor dat je ook leert van collega’s uit heel andere contexten.” Hun tip voor andere scholen die twijfelen: “Start met een sterk partnernetwerk en duidelijke afspraken. Zodra de structuur er staat, kan het creatieve proces echt beginnen.”

Meedenken, meepraten, meemaken: zo komen de Europese waarden tot leven in het onderwijs.

Lies Cappoen, Europahuis Ryckevelde

Vrijheid, solidariteit, democratie, mensenrechten... Europese waarden vormen de basis van onze samenleving. Hoe geef je die abstracte waarden een concrete plek in je lespraktijk? Lies Cappoen, educatief en projectmedewerker bij Europahuis Ryckevelde, weet hoe je jongeren raakt en betrekt.
“Waarden zijn geen holle woorden. Ze geven richting. En jongeren kunnen ze begrijpen en er echt mee aan de slag gaan, als je het goed aanpakt.”

Lies Cappoen werkt bij Europahuis Ryckevelde, een organisatie die Europese thema’s brengt op mensenmaat. “Een eengemaakt Europa kan pas werken als mensen begrijpen hoe het functioneert en hoe ze hun stem kunnen laten horen”, legt ze uit. “Daarom werken we aan actief Europees burgerschap. We maken de Europese Unie tastbaar via rollenspelen, workshops, simulaties en educatief materiaal op maat van kinderen, jongeren en volwassenen. We focussen hierbij altijd op participatie: we willen dat mensen zelf in actie komen.”

Ook in scholen is dat het uitgangspunt. “We geloven in leren door te doen en te ervaren. In plaats van een droge uitleg over democratie, laten we jongeren zelf aan de slag gaan. Zo wordt het betekenisvol voor hen, en blijft het ook langer hangen”, vertelt Lies.

Waarden als richtingaanwijzers

Voor Lies zijn de Europese waarden geen vaag ideaal, maar een praktisch kompas. “Zowel persoonlijk als professioneel bieden ze mij houvast. Ze helpen om keuzes te maken, standpunten af te wegen, en lesmateriaal of workshops te ontwikkelen. Als je werkt vanuit die waarden, weet je: ik zit goed.”

Maar dat is niet altijd evident in het onderwijs. “Veel jongeren voelen weinig bij die grote begrippen. Ze vinden ze vaag of zelfs hol. En eerlijk? Dat begrijp ik. Als je in de actualiteit ziet dat sommige lidstaten fundamentele waarden schenden, is hun kritische houding niet ongegrond. Onze opdracht is net om die waarden herkenbaar te maken, zonder belerend te zijn. Door ze te koppelen aan situaties uit hun leefwereld of de actualiteit, worden ze tastbaar en begrijpbaar.”

Europese samenwerking in actie

De aanpak van Europahuis Ryckevelde verschilt per leeftijdsgroep. “Bij kinderen vertrekken we vanuit verhalen, spel en beleving. Ze spelen en maken dingen mee, en krijgen op die manier voeling met wat bijvoorbeeld samenwerking of eerlijkheid betekent.”

Bij oudere jongeren ligt de lat hoger. “Daar gaan we in op actuele thema’s. Via debatten, simulaties of rollenspelen duiken ze in complexe situaties. In een workshop over oorlog en vrede, die we ontwikkelden binnen een Erasmus+-project, vertegenwoordigen jongeren EU-lidstaten en onderhandelen ze over mogelijke maatregelen. Aan het begin verdedigt iedereen het belang van zijn eigen land. Maar gaandeweg groeit er begrip voor andere perspectieven. En zo komen ze tot één gezamenlijk besluit. Dát is Europese samenwerking in actie.”

Kritisch maar betrokken

Lies benadrukt hoe belangrijk participatie is. “Jongeren mogen niet gewoon luisteren, ze moeten echt meedoen. Door zelf keuzes te maken en standpunten in te nemen, gaan ze de informatie ook echt begrijpen en onthouden. Participatie is een absolute must om waarden te laten leven.” Ook ogenschijnlijk grote en abstracte begrippen zoals solidariteit of diversiteit kunnen op die manier betekenis krijgen. “We gebruiken voorbeelden en verhalen die jongeren herkennen. Denk aan een situatie in de klas, een nieuwsbericht of iets dat ze zelf meemaken. Je ziet dan dat ze plots wel een mening hebben. En dat ze voelen waar het echt over gaat.,”

Jongeren zijn vandaag kritischer dan ooit. “Ze vinden Europa log, bureaucratisch, soms oneerlijk”, zegt Lies. “Maar achter dat cynisme schuilt betrokkenheid. Ze willen dat het werkt. Dat het eerlijker is. En net daarin ligt de kracht: hun kritische blik is geen afwijzing, maar een oproep tot verbetering. En dus een kans.”

Tips voor scholen en leerkrachten

Lies heeft een duidelijke boodschap voor iedereen die met jongeren werkt: durf het gesprek aan te gaan. “Ook als het spannend wordt. Waarden geef je niet mee door ze uit te leggen, maar door ze te laten ervaren. Geef jongeren de ruimte om te twijfelen en vragen te stellen. Dat vraagt tijd en durf. Maar het loont.”

Tot slot geeft Lies nog enkele tips uit de praktijk:

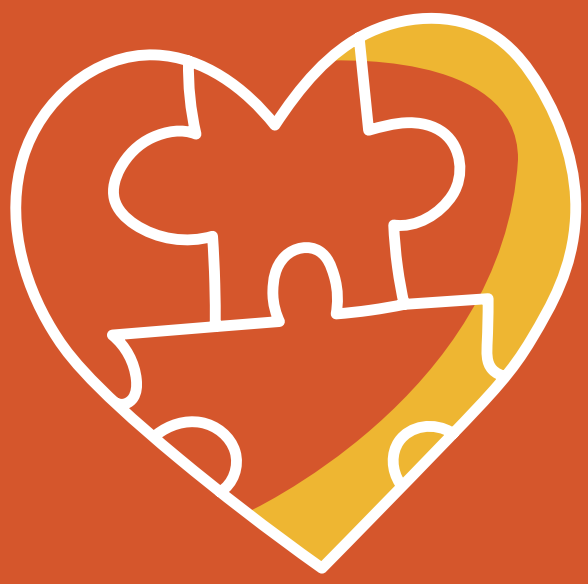
- Laat jongeren zelf nadenken. Geef geen kant-en-klare antwoorden, maar werk met dilemma’s of actuele situaties.
- Maak het concreet. Koppel waarden aan iets herkenbaars, bijvoorbeeld een gebeurtenis, een nieuwsfeit of een persoonlijke ervaring.
- Werk participatief. Laat jongeren beslissen, onderhandelen en meespelen.
- Grijp je kansen binnen Erasmus+. Die projecten bieden een unieke context om waarden te beleven, met andere culturen, talen en visies.

4.

Contactpersoon: Nele Huys

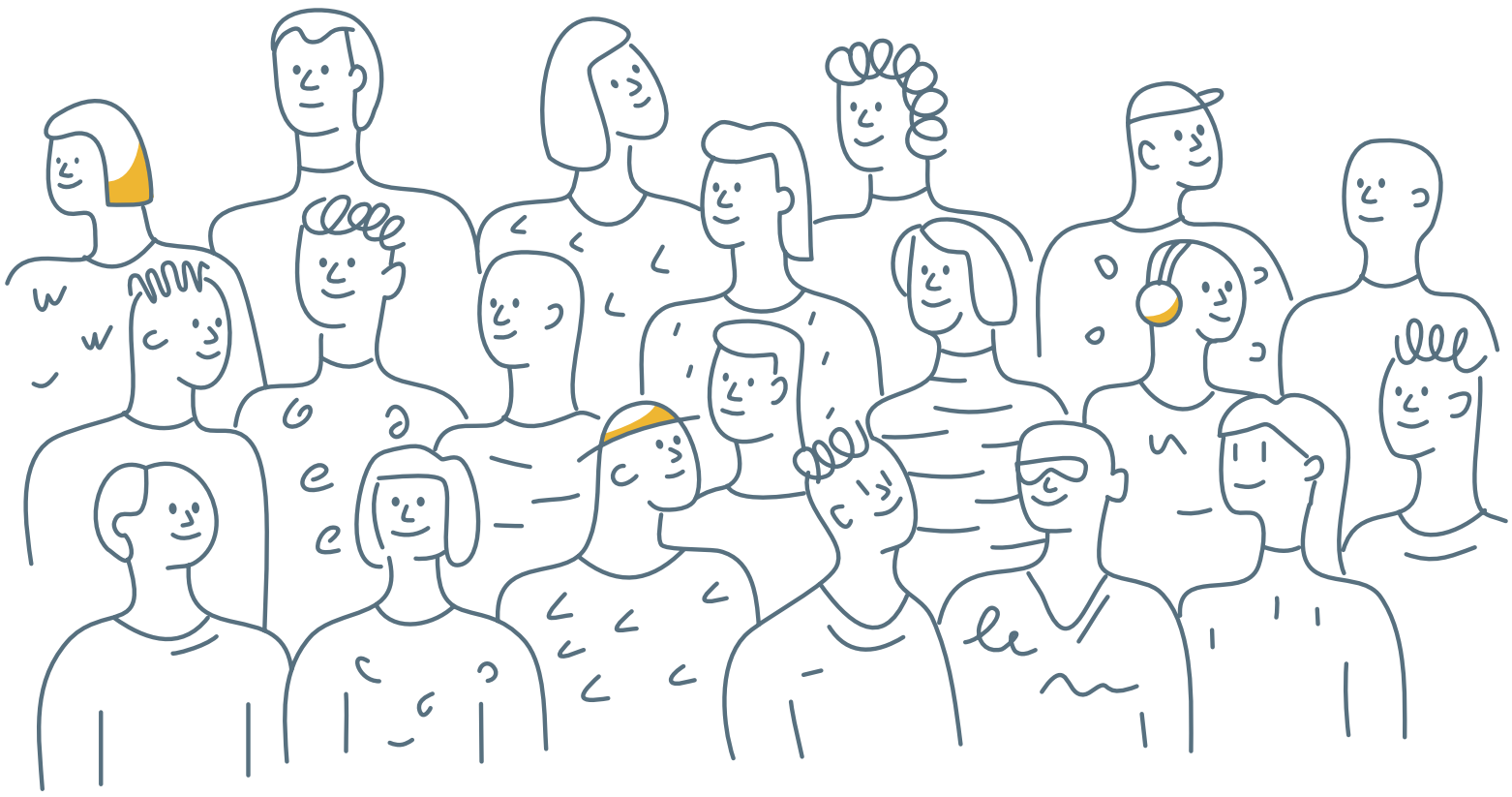
Stronger2gether: jongeren bouwen aan een Europa zonder vooroordelen

In een wereld waar verschillen soms eerder scheidslijnen dan bruggen lijken, wil het Oscar Romerocollege in Dendermonde een ander verhaal vertellen. Met hun Erasmus+-project ‘Stronger2gether’ zetten ze samen met partners uit vier Europese landen in op inclusie, gelijkheid en respect. “Deze Europese waarden zitten in ons pedagogisch DNA”, zegt leerkracht Nele Huys. Het resultaat is een project dat de leerlingen, de leerkrachten en de hele schoolgemeenschap raakt.

Het Oscar Romerocollege is geen onbekende in de wereld van Erasmus+-projecten. “Onze slogan is ‘more equality, more humanity’, en dat is meteen ook de kern van dit project”, vertelt Nele Huys, samen met haar collega An Fierens de drijvende kracht achter het Erasmus+-team van de school. Samen met scholen uit Noorwegen, Turkije, Slovenië en Italië besloten ze om discriminatie vanuit alle invalshoeken te belichten. Niet alleen de bekende vormen zoals racisme of genderongelijkheid, maar ook minder zichtbare thema’s zoals socio-economische achterstelling.

De aanleiding was een maatschappelijke tendens die Nele en haar collega’s zorgen baart. “We merken dat jongeren in theorie open en tolerant lijken, maar in de praktijk toch snel oordelen. Dit project is een kans om hen die spiegel voor te houden en, belangrijker nog, samen naar oplossingen te zoeken.”

Leerlingen in de hoofdrol

De doelgroep van ‘Stronger2gether’ zijn leerlingen uit de derde graad secundair (16-18 jaar). Tijdens projectweken in het buitenland verdiepen zij zich in een specifiek subthema rond discriminatie. “Socio-economische ongelijkheid, discriminatie van mensen met een beperking, gendergelijkheid, vluchtelingenproblematiek: elk land pakt een eigen onderwerp aan”, licht Nele toe.

Deze ervaring is van onschatbare waarde voor de leerlingen. “Sommigen vertrekken wat onzeker, maar na een paar dagen zie je hen helemaal openbloeien. Ze logeren bij gastfamilies, leren elkaars cultuur kennen en merken dat communiceren in het Engels eigenlijk verrassend goed lukt”, vertelt Nele.

Leren van elkaar

Elke uitwisseling is veel meer dan een reeks activiteiten. Het is een kans om ‘good practices’ uit te wisselen en workshopmateriaal te ontwikkelen dat de leerkrachten, leerlingbegeleiders en mentoren ook na afloop kunnen blijven gebruiken.

“Ons projectteam bestaat uit leerlingen uit verschillende klassen, die twee jaar lang intensief samenwerken. De hele school doet mee, van directie tot leerlingenbegeleiding. Tussendoor houden we regelmatig online meetings met de partnerscholen om de volgende projectweek voor te bereiden. Na elke bijeenkomst maken we een podcast, zodat we onze ervaringen kunnen delen met een breder publiek”, aldus Nele.

Europese waarden in de praktijk

Voor Nele zijn Europese waarden allesbehalve abstracte begrippen. “Gelijkheid, inclusie, actief burgerschap: dat zit in ons pedagogisch DNA”, benadrukt ze. “Samenwerken met andere landen levert soms uiteenlopende visies op, maar juist dat maakt het waardevol. Je gaat het gesprek aan, je reflecteert en je groeit. Dat is precies waar Europa voor staat.”

Het project loopt van september 2024 tot april 2026 en telt vijf internationale ontmoetingen. Maar de impact gaat veel verder dan die momenten. De leerlingen ontwikkelen niet alleen kennis en vaardigheden, maar ook een open blik op de wereld. “Je bouwt vriendschappen op die vaak een leven lang meegaan”, vertelt Nele. “En je leert dat diversiteit geen bedreiging is, maar een verrijking.”

> **“Samenwerken met andere landen levert soms uiteenlopende visies op, maar juist dat maakt het waardevol.”**
>
> — NELE HUYS, OSCAR ROMEROCOLLEGE DENDERMONDE

KOCASİNAN İLÇE MİLLİ EĞİTİM
MÜDÜRLÜĞÜ

Tips voor andere scholen

Wie overweegt om een Erasmus+-project op te starten, moet zich bewust zijn dat er heel wat inspanningen bij komen kijken. “Het is veel werk, maar absoluut de moeite waard. Zorg voor een sterk team, verdeel de taken en kies een thema dat leeft binnen je school”, raadt Nele aan.

> **“Als je het goed aanpakt, krijg je er iets voor terug dat onbetaalbaar is: een generatie leerlingen die de Europese waarden van gelijkheid, respect en verbondenheid kennen en ze ook echt beleven.”**
>
> — NELE HUYS, OSCAR ROMEROCOLLEGE DENDERMONDE

5.

Contactpersoon: Inge Staelens

Van klaslokaal naar stemhokje: lessen in Europese democratie

In 2024 mochten zestienjarigen voor het eerst stemmen voor het Europees Parlement. Een historisch moment, maar ook een grote verantwoordelijkheid. “We wilden onze leerlingen niet zomaar het stemhokje insturen zonder kennis of context”, zegt Inge Staelens van SASK Humaniora in Brugge. Via een combinatie van lessen, uitwisselingen en een groot politiek debat leerden de jongeren kritisch nadenken over democratie, Europese waarden en hun eigen rol als burger.

In de aanloop naar de Europese verkiezingen in 2024 bleek dat veel jongeren Europa als iets ‘ver van hun bed’ zagen. Bovendien halen ze hun nieuws vooral van sociale media, waar propaganda, fake news en beïnvloedingstechnieken schering en inslag zijn. “We vonden het onze plicht om onze leerlingen te wapenen”, vertelt Inge Staelens, leerkracht geschiedenis aan SASK Humaniora in Brugge. “Ze moesten begrijpen wat Europa doet, welke impact het heeft op hun dagelijks leven en hoe ze desinformatie kunnen doorprikken.”

Heel de school mee op de kar

Het Erasmus+-project kwam er niet van de ene dag op de andere. “In de maanden vooraf hebben we vakoverschrijdende lessen opgezet, EPAS-activiteiten (European Parliament Ambassador School) georganiseerd en Erasmus+-uitwisselingen voorbereid. Door die brede aanpak was er niet alleen aandacht voor kennis, maar ook voor kritische reflectie en democratisch engagement”, zegt Inge.

Hoewel het hele schoolteam en alle leerlingen op een bepaald moment werden meegenomen in het traject, lag de focus uiteindelijk op de derde graad (vijfde en zesde jaar). “De eerste lichting stemgerechtigde jongeren stond centraal, maar de weerklank van het project was voelbaar in de hele school”, benadrukt Inge.

Lessen, uitwisselingen en debat

In de aanloop naar de verkiezingen werd de klasagenda stevig omgegooid. “De vijfde- en zesdejaars kregen les over Europese integratie en de verschillende instellingen. Via rollenspelen leerden ze hoe landen binnen de Europese Unie met elkaar onderhandelen en compromissen sluiten. De vierdejaars kregen op hun niveau een aangepast pakket, zodat ook zij mee waren in het verhaal”, licht Inge toe.

Daarna volgde een tweede stap: vakoverschrijdend samenwerken. Leerkrachten geschiedenis en Nederlands vormden gemengde expertengroepen, waarin de leerlingen partijstandpunten analyseerden, programma’s vergeleken en drie goed onderbouwde vragen formuleerden voor politici.

“Tegelijkertijd verdiepten de leerlingen die actief waren in het European Parliament Ambassador School-project zich nog meer in het thema. Als ‘junior ambassadors’ bezochten ze de instellingen in Brussel en nadien brachten ze hun ervaringen terug mee naar school”, vertelt Inge.

Al die voorbereiding kwam samen in het hoogtepunt van het project: een groot politiek debat met Europarlementsleden, nationale politici, leerlingen uit Hongarije en Finland, en moderator Rob Heirbaut (VRT). “Onze leerlingen waren zenuwachtig, maar ook trots. Hun vragen waren scherp, actueel en to the point”, gaat Inge verder.

Internationale dimensie

Het project van SASK Humaniora kreeg ook een internationale dimensie via Erasmus+-uitwisselingen in Finland, Hongarije en Italië:

- In Finland leerden de leerlingen hoe propaganda werkt, volgden ze een lezing aan de universiteit van Jyväskylä en zetten ze zelf een socialmediacampagne op. “De actualiteit van de Finse presidentsverkiezingen maakte dit zeer concreet”, zegt Inge.
- In Hongarije werkten de jongeren rond democratie en dictatuur. Een bezoek aan Memento Park, waar standbeelden uit de Sovjetperiode staan, maakte een diepe indruk. “Onze Hongaarse partners betogen zelf voor het behoud van de rechtstaat. Dat confronteerde onze leerlingen met hoe vanzelfsprekend vrijheid in België lijkt”, zegt Inge.
- In Italië was het gevoelig om over partijpolitiek te praten, maar de leerlingen debatteerden wel over actuele thema’s. Inge: “Ze leerden er elkaars politieke systemen kennen en kwamen tot de conclusie dat democratie overal dezelfde basis heeft: debat en dialoog.”
- Tijdens de gastweek in Brugge bezochten de Erasmusgroepen samen het Europees Parlement en volgden ze workshops rond fake news en politieke propaganda.

Samen sterker

Het project groeide uit tot een echte teaminspanning. Niet alleen leerkrachten geschiedenis, Nederlands en Engels, maar ook collega's uit de wetenschappen en moderne talen sloten enthousiast aan. "Tijdens het slotdebat zat de zaal vol collega's, ook van wie niet rechtstreeks bij Erasmus+ betrokken was. Dat enthousiasme heeft het draagvlak in de leraarskamer alleen maar versterkt", vertelt Inge.

Ook de leerlingen reageerden bijzonder positief. "Ze voelden zich ernstig genomen als jonge burgers. We zagen hen nadenken, discussiëren en elkaar uitdagen, altijd met respect", vult Inge aan. Dat engagement werkte aanstekelijk: hun ouders waren onder de indruk van de inhoudelijke diepgang en enkele leerlingen zetten zelfs een stap verder door deel te nemen aan het European Youth Event in Straatsburg in juni 2025. "Ze keerden terug met meer vertrouwen, kritische zin en een sterk gevoel van Europese verbondenheid. Dat is exact wat we wilden bereiken."

Europese waarden als fundament

De school beschouwt Europese waarden als een richtinggevend kompas. “Vrijheid, democratie, mensenrechten en respect voor diversiteit zijn geen vanzelfsprekendheden. Het zijn waarden waarvoor elke generatie opnieuw bewust moet kiezen en zich moet inzetten”, benadrukt Inge. “Of zoals een leerling het tijdens een uitwisseling zei: eigenlijk zijn we allemaal hetzelfde, we spreken alleen een andere taal.”

Inge heeft nog een tip voor andere scholen die een Erasmus+-project willen opstarten. “Begin niet te groot, maar begin wel. Durf je jaarplan om te gooien, betrek collega’s en geef leerlingen verantwoordelijkheid. Het vraagt veel inzet, maar de impact is enorm. Je krijgt er betrokkenheid, kritische burgers en een hechter schoolteam voor terug. Erasmus+ is meer dan internationalisering. Het is maatschappelijke vorming op zijn best”, besluit Inge.

> **“Erasmus+ is meer dan internationalisering. Het is maatschappelijke vorming op zijn best.”**
>
> — INGE STAELENS, SASK HUMANIORA BRUGGE

6.

Contactpersoon: Kristof Casier

Leren samenleven begint in de klas

“Onze school is een kleine wereld op zich,” zegt Kristof Casier, directeur van basisschool De Kleine Prins in Menen. “Onze leerlingen spreken tientallen talen thuis, komen uit verschillende culturen en brengen elk hun eigen verhaal mee. Die diversiteit is onze dagelijkse realiteit. Dankzij Erasmus+ hebben we geleerd hoe we die rijkdom nog beter kunnen benutten en vertalen naar echt inclusief onderwijs, waar elk kind zich gezien en gehoord voelt.”

Het Erasmus+-project van De Kleine Prins ontstond uit een samenwerking met scholen uit Zaragoza (Spanje), Marburg (Duitsland) en Palermo (Italië). Alle partnerscholen hebben, net als De Kleine Prins, een zeer diverse leerlingenpopulatie. In het kader van jobshadowing trokken de leerkrachten in kleine groepen naar het buitenland om er collega's aan het werk te zien en van hen te leren.

"Je stapt letterlijk in een andere klas", vertelt directeur Kristof Casier. "Je ziet hoe ze in een ander land omgaan met taal, kansarmoede of cultuurverschillen. En je merkt dat we eigenlijk allemaal met dezelfde vragen worstelen: hoe geef je elk kind het gevoel dat het ertoe doet?"

Nieuwe inzichten, meer vertrouwen

Tijdens de uitwisselingen observeerden de leerkrachten lessen en gingen ze in gesprek met hun collega's. Ze wisselden ideeën en lesvoorbeelden uit, en er werd veel gepraat, ook na de schooluren. "Die gesprekken, van mens tot mens, waren vaak even waardevol als het officiële programma", glimlacht Kristof.

De impact op de school bleef niet uit. De leerkrachten die deelnamen, kwamen vol energie terug en deelden hun ervaringen met het hele team. Dat enthousiasme werkte aanstekelijk: intussen wil bijna driekwart van de collega's zelf ook deelnemen aan een volgende ronde. "Het heeft ons team dichter bij elkaar gebracht", zegt Kristof. "Mensen voelen zich sterker in hun job en kijken met een bredere blik naar hun leerlingen."

Verschillen zijn leerkansen

Het project maakte duidelijk hoe sterk Europese waarden samenhangen met goed onderwijs. “Respect, empathie en samenwerking zijn geen grote woorden”, zegt Kristof. “Het zijn attitudes die je elke dag oefent, zeker in een diverse school als de onze. Door de Europese context leer je dat verschillen geen obstakels zijn, maar leerkansen.”

Het Erasmus+-project had ook een sterke digitale dimensie. De scholen hielden online ontmoetingen, deelden lesmateriaal en lieten de leerlingen elkaars klassen virtueel ontdekken. “Dat gaf hen letterlijk zicht op elkaars wereld”, vertelt Kristof. “De kinderen zagen hoe herkenbaar het leven in een andere school kan zijn.”

Naar een toekomst zonder muren

Na de eerste succesvolle editie volgde meteen een vervolgproject, goedgekeurd tot 2027. Daarin zullen ook de leerlingen zelf kunnen deelnemen internationale activiteiten. “We willen dat ze leren denken als Europese burgers”, zegt Kristof. “Dat ze beseffen dat ze deel uitmaken van iets groters, waarin samenwerking vanzelfsprekend is.” Voor hem ligt daar de essentie van het project. “Wie begrijpt wat Europese waarden betekenen, begrijpt ook beter wat samenleven inhoudt”, zegt hij. “We willen onze leerlingen meegeven dat je sterker staat als je luistert, deelt en samen zoekt naar oplossingen.”

Hij moedigt andere scholen aan om ook een Erasmus+-traject te overwegen. “De administratie lijkt in het begin wat intimiderend, maar er is veel ondersteuning”, zegt hij. “Wat je ervoor terugkrijgt, is ongelofelijk: nieuwe inzichten, gemotiveerde teams en een school waar respect geen lesonderwerp is, maar dagelijkse praktijk.”

> **“We willen dat onze leerlingen leren denken als Europese burgers. Dat ze beseffen dat ze deel uitmaken van iets groters.”**
>
> — KRISTOF CASIER, DE KLEINE PRINS MENEN

Europese waarden in de praktijk: inburgering als basis voor actief burgerschap

Can Özkan en Sara Moonen, Agentschap Integratie en Inburgering

Wat betekenen vrijheid, gelijkheid of mensenrechten voor iemand die opgegroeid is in een land waar waarden anders ingevuld of zelfs niet vanzelfsprekend zijn? We interviewden Can Özkan en Sara Moonen, tewerkgesteld bij Agentschap Integratie en Inburgering, die samen met hun collega's elke dag in dialoog gaan met nieuwkomers. "Europese waarden zijn geen abstracte richtlijnen maar concrete richtingaanwijzers. Het is aan ons om ze toegankelijk en bespreekbaar te maken."

Can Özkan en Sara Moonen werken bij de afdeling Inburgering & NT2 van het Agentschap Integratie en Inburgering. Hun missie: nieuwkomers begeleiden in hun inburgeringstraject zodat ze actief kunnen deelnemen aan de samenleving. We zien onszelf als gidsen", zegt Sara, verwijzend naar alle medewerkers van het Agentschap Integratie en Inburgering, die samen nieuwkomers ondersteunen in hun traject naar actieve participatie in de samenleving. "We leggen niets op, maar leggen uit. In onze cursussen Maatschappelijke Oriëntatie (MO) maken we abstracte begrippen als vrijheid van meningsuiting, mensenrechten of rechtsstaat concreet via herkenbare situaties."

Leren uit verschillen

Die aanpak is volgens Can van onschatbare waarde. “We vertrekken altijd vanuit de leefwereld van onze cursisten. Wat betekent vrijheid als je mening uiten in je thuisland gevolgen kan hebben? Wat is gelijkheid als je bent opgegroeid in een samenleving waar mannen en vrouwen geen gelijke behandeling krijgen? Door ruimte te geven aan die verschillen, ontstaat er dialoog. En dat is de sleutel tot integratie. Door die dialoog helpen we nieuwkomers deze waarden te herkennen, te begrijpen en uiteindelijk zelf uit te dragen.”

Om abstracte waarden tastbaar te maken, koppelt het Agentschap ze aan herkenbare situaties. “Neem vrijheid van meningsuiting”, zegt Sara. “Als er iets gebeurt in de samenleving en mensen uiten zich daar heftig over op sociale media, analyseren we dat samen met de cursisten. Wat mag wel, wat niet? Waar ligt de grens tussen mening en haatspraak? Zo’n gesprek maakt die waarde concreet en relevant.”

Ook complexe begrippen zoals ‘rechtsstaat’ worden uitgelegd aan de hand van voorbeelden. “We tonen hoe de macht in België verdeeld is. De koning heeft niet alle macht, parlementen maken de wetten en onafhankelijke rechters staan in voor de rechtspraak. Als mensen dat begrijpen, krijgen ze meer vertrouwen in het systeem”, zegt Can. Om die inzichten nog beter te ondersteunen, ontwikkelde het Agentschap een reeks educatieve video’s rond enkele Europese waarden, gebaseerd op de principes van de Verlichting. “Die video’s leggen uit en zetten aan tot reflectie”, vult Sara aan.

Uitdagingen en kansen

De realiteit is niet altijd eenvoudig. “Soms stuiten we op weerstand, bijvoorbeeld als het gaat over gendergelijkheid of LGBTQ+-rechten”, zegt Can. “Dat is begrijpelijk, want sommige cursisten komen uit een context waar die waarden fundamenteel anders beleefd of zelfs verworpen worden. Maar het is net door die verschillen bespreekbaar te maken dat je tot wederzijds begrip komt. En daar begint integratie.”

Ook taal en begripsbarrières zorgen voor uitdagingen. “Daarom bieden we Maatschappelijke Oriëntatie aan in meer dan dertig talen”, gaat Sara verder. “Zo kunnen we complexe begrippen uitleggen in een taal die de cursisten beheersen, en kunnen ze ten volle meedenken en meedoen.”

In die uitdagingen liggen ook kansen. “Door Europese waarden centraal te zetten in het traject, bouwen we bruggen naar participatie. Mensen raken betrokken bij buurtwerkingen, vrijwilligersprojecten, stemrecht… Dat is actief burgerschap in de praktijk, en daar draait het uiteindelijk om”, aldus Sara.

Lessen voor het onderwijs

Werken met jongeren vraagt om een andere aanpak. Daarom ontwikkelt het Agentschap Inburgering en Integratie specifieke trajecten op maat van jongeren. “Jongeren leren door te doen”, zegt Can. “Spelvormen rond democratie werken zeer goed. Via simulaties organiseren ze verkiezingen, oefenen ze in coalitievorming of gaan ze met elkaar in debat. Zo ondervinden ze aan den lijve hoe democratie werkt, in plaats van er alleen over te lezen.” Interactiviteit staat centraal. “Laat jongeren stellingen verdedigen, speel rollenspellen en faciliteer groepsgesprekken”, vult Sara aan. “Ook jongeren hebben meningen, dus gebruik dat als kracht. Als ze de ruimte krijgen om die te delen, ontstaat er echte betrokkenheid.”

Daarnaast worden er in zo’n jongerencursus regelmatig externe experts uitgenodigd voor thema’s zoals mediawijsheid of seksuele gezondheid. Ook uitstappen maken deel uit van de aanpak. “Ga de klas uit”, zegt Can. “Een bezoek aan het parlement, het stadhuis of Europese instellingen maakt waarden ineens veel concreter.”

Ervaring creëren: daar draait het om. “Jongeren onthouden wat ze meemaken, niet wat ze horen”, zegt Sara. “En dat geldt ook voor Europese waarden: als ze begrijpen dat die waarden hun eigen toekomst beschermen en versterken, groeit hun betrokkenheid vanzelf.”

Inburgering is burgerschap

Voor Sara en Can is het overduidelijk: inburgering en burgerschap zijn onlosmakelijk verbonden. “We beperken ons niet tot informatie over België”, zegt Sara. “We werken aan vaardigheden, attitudes en zelfvertrouwen. De cursisten leren hun stem gebruiken, bouwen een sociaal netwerk op en krijgen inzicht in hun rechten en plichten.”

De didactische cel van het Agentschap ontwikkelt lesmateriaal dat opgebouwd is om dialoog, reflectie en concrete acties te stimuleren. “Burgerschap is geen theorie, maar iets wat je oefent”, benadrukt Can. “En dat oefenen gebeurt het best in een veilige leeromgeving, met ruimte voor verschillen, dialoog en wederzijds respect.”

Vrijheid en gelijkheid als leidraad

Als afsluiter kregen Sara en Can de vraag: ‘Welke Europese waarde verdient volgens jou vandaag extra aandacht in het onderwijs?’

- Can kiest voor gelijkheid: “Het recht op gelijke behandeling, ongeacht wie je bent of waar je vandaan komt, is de basis voor inclusie en wederzijds respect.”
- Sara kiest voor vrijheid: “Vrijheid betekent dat je zelf keuzes kan maken over je leven. Het is een waarde die we moeten blijven bewaken en uitleggen, zodat nieuwkomers – jong en oud – begrijpen wat ze echt betekent.”

Meer weten over het inburgeringstraject, lesmaterialen of het jongerenprogramma Masir Avenir?

www.integratie-inburgering.be

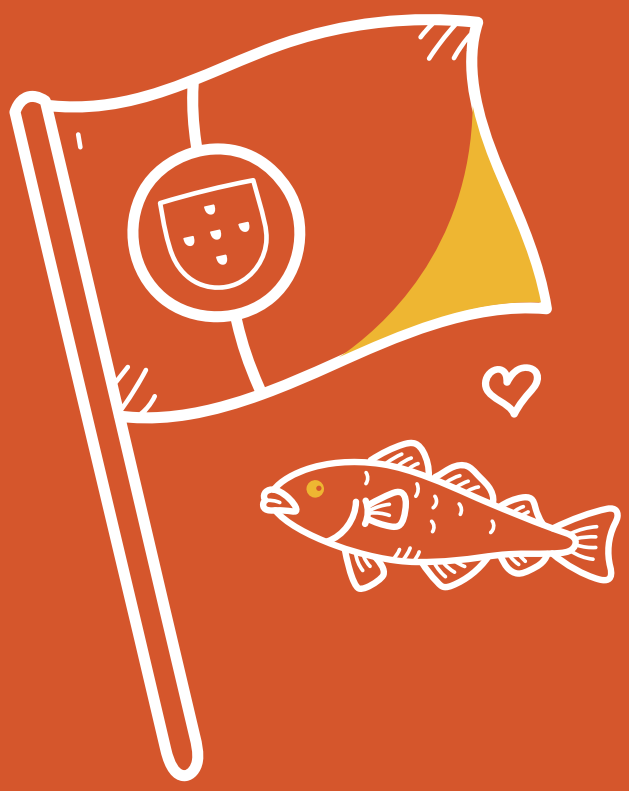
www.bon.be/nl/projecten/masir-avenir-inburgeringsprogramma-voor-jongeren

7.

Contactpersoon: Karen De Bruyne

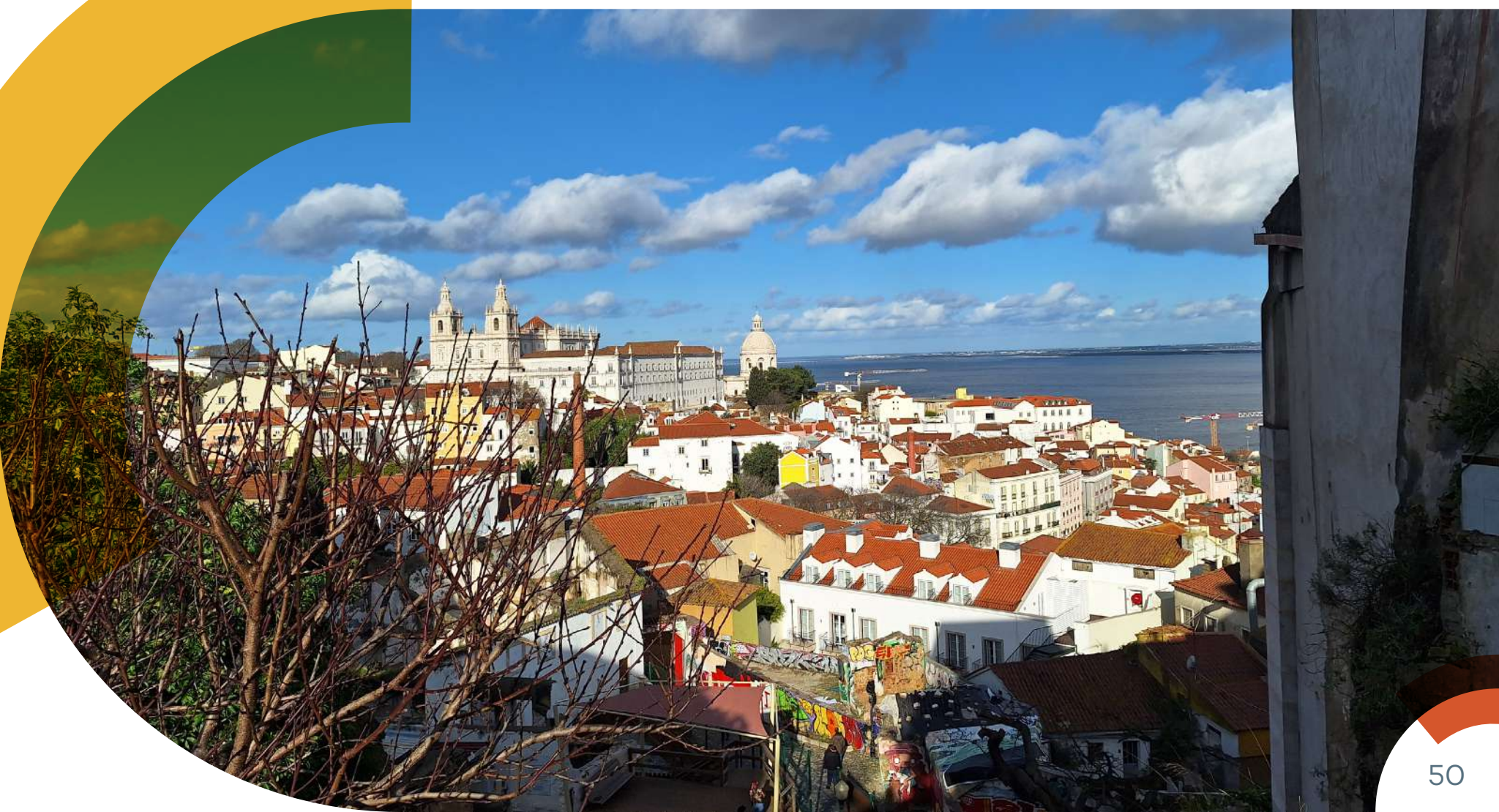
Samen leren, samen bouwen aan Europa: jongeren ontdekken EU-waarden in Lissabon

Wat hebben militaire scholen en Europese waarden met elkaar te maken? Heel veel, zo blijkt uit de cursus ‘EU history and core values’, die in maart 2025 voor de derde keer werd georganiseerd. Jongeren uit zeven landen kwamen samen in Lissabon om te leren, ervaringen uit te wisselen en vooral: om te ontdekken hoe Europese samenwerking ook hún toekomst vorm kan geven. “Kennis van het verleden helpt jongeren mee de toekomst van Europa te bouwen”, zegt Karen De Bruyne, die nauw betrokken was bij dit Erasmus+-project.

De Erasmus+-cursus ‘EU history and core values’ is een initiatief van het European Military Secondary Schools Forum (EUMSSF), dat onder de koepel van het European Security and Defence College (ESDC) werd opgericht. Het project is geïnspireerd door het succesvolle Erasmus-programma voor jonge officieren (EMILYO). Het doel is om militaire secundaire scholen dichter bij elkaar te brengen en modules te ontwikkelen over de geschiedenis van de Europese Unie, kernwaarden en veiligheidsbeleid.

“De bedoeling is dat de leerlingen niet alleen leren over de instellingen en waarden van de Europese Unie, maar dat ze die ook echt gaan beleven”, vertelt Karen De Bruyne, leerkracht Recht en Veiligheidstechnieken aan het Technisch Instituut Sint-Vincentius (SiVi) in Torhout. “Zo ontstaat er een gedeelde veiligheidscultuur en meer verbondenheid tussen jongeren uit heel Europa.”

Vijf dagen leren en beleven

In maart 2025 namen 34 leerlingen uit 11 militaire secundaire scholen deel aan de vijfdaagse cursus, samen met hun leerkrachten en directies. Ze kwamen uit België, Italië, Nederland, Oekraïne, Letland, Portugal en Roemenië. Elke dag volgden ze op het Colégio Militar in Lissabon lezingen door experts over de EU-geschiedenis, de kernwaarden, de instellingen en hun functies, de integratieprocessen, en de uitdagingen van vandaag en morgen.

De week begon luchtig met een kennismakingsspel. De leerlingen interviewden elkaar en stelden hun partner daarna voor aan de groep. Naarmate de dagen vorderden, verdiepten de gesprekken zich. “Op het einde van de week maakten de leerlingen een groepsproject, namelijk een video waarin ze op een creatieve manier hun Europese kernwaarden naar voren brachten”, vertelt Karen. “Zo bleef het niet alleen bij theorie en kennis, maar leerden ze ook samenwerken en zichzelf uitdrukken over thema’s die ertoe doen.” Naast de lessen en opdrachten was er ook tijd om samen Lissabon te verkennen, wat het groepsgevoel alleen maar versterkte.

Meer dan kennisoverdracht

Voorafgaand aan de cursus doorliepen de deelnemers een verplicht e-learning traject via het ESDC-platform. Tijdens de week zelf kregen ze les van gerenommeerde sprekers met veel ervaring en expertise. “Het is die combinatie van kennis en beleving die dit project zo bijzonder maakt”, zegt Karen. “De leerlingen ontmoetten leeftijdsgenoten met dezelfde interesse in veiligheid en defensie, maar vanuit heel verschillende achtergronden. Die Europese contacten zijn van onschatbare waarde, zeker in deze uitdagende tijden.”

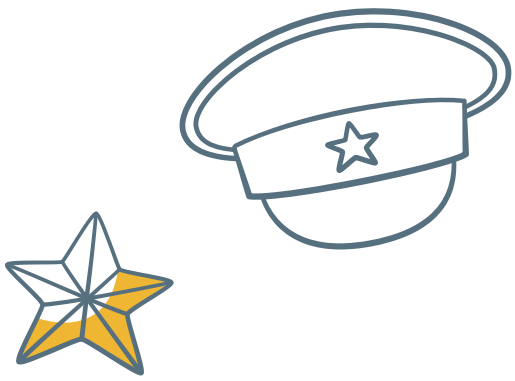
De reacties van de leerlingen en leerkrachten waren bijzonder positief. “De organisatie was uitstekend, de lezingen waren boeiend en de ontvangst in Portugal hartverwarmend”, blikt Karen terug.

Actieve Europese burgers

> **“De leerlingen ontdekken dat Europese samenwerking geen ver-van-hun-bedshow is, maar iets dat hun eigen toekomst mee bepaalt.”**
>
> — KAREN DE BRUYNE, TECHNISCH INSTITUUT SINT-VINCENTIUS TORHOUT

Dit Erasmus+-project gaat verder dan enkel kennisoverdracht. “Natuurlijk leren de leerlingen veel over de EU, maar het belangrijkste is dat ze die waarden ook samen beleven. Ze ontdekken dat Europese samenwerking geen ver-van-hun-bedshow is, maar iets dat hun eigen toekomst mee bepaalt. En dat maakt dit project zo sterk en waardevol.”

De kern van deze cursus is duidelijk: jongeren voorbereiden om actieve Europese burgers te worden die waarden als democratie, solidariteit en respect voor mensenrechten niet alleen kennen, maar ook – en vooral – uitdragen. “Door hen samen te brengen en hen inzicht te geven in onze gedeelde geschiedenis, zorgen we ervoor dat ze zich bewust worden van hun rol in de toekomst van Europa”, besluit Karen.

8.

Contactpersonen: Annick Wynants en Nathalie Hanssens

Onze nationaliteit is menselijkheid: grenzen verleggen in De Pinte

“Een week bij een gastgezin verblijven is voor veel leerlingen een grote stap. Via Erasmus+ helpen we hen die sprong te maken”, vertellen Annick Wynants en Nathalie Hanssens van het GO! Atheneum Erasmus in De Pinte. Sinds 2018 krijgen leerlingen en leerkrachten er de kans om letterlijk en figuurlijk hun grenzen te verleggen. Het project groeide uit tot een vaste waarde in de schoolcultuur, met elk jaar tientallen enthousiaste deelnemers en een steeds groter draagvlak.

Het Erasmus+-project van het GO! Atheneum Erasmus in De Pinte werd in 2018 opgestart door de toenmalige directeur, met een duidelijke ambitie: jongeren laten kennismaken met andere culturen, schoolsystemen en waarden. Voor veel leerlingen is een verblijf bij een gastgezin een sprong in het onbekende, maar net daardoor ook leerrijk. “We willen hen niet alleen uit hun comfortzone halen, maar hen ook laten ervaren dat verschillen minder groot zijn dan ze soms lijken. Je ontdekt nieuwe gewoontes, maar ook hoe sterk de gelijkenissen zijn”, vertelt Annick Wynants, leerkracht en Erasmus+-coördinator op de school.

Samenleven voorbij grenzen

De mobiliteiten brengen leerlingen naar Zweden of Duitsland. Ze ontvangen zelf een buitenlandse gast in hun gezin en verblijven nadien een week in het gastland. Het uitwisselingsprogramma gaat veel verder dan taalvaardigheid oefenen. Het omvat workshops en activiteiten rond Europese thema's zoals democratie, digitalisering, inclusie en diversiteit. Ook cultuurbeleving krijgt een belangrijke plaats.

"Europeaan zijn betekent samenleven voorbij grenzen", zegt Nathalie Hanssens, die mee het Erasmus+-project coördineert. "Waarden zoals vrijheid, gelijkheid en respect voor diversiteit vormen een gedeelde basis. Ze tonen dat je ondanks verschillen samen sterker staat."

"Europeaan zijn betekent samenleven voorbij grenzen. Gedeelde waarden tonen dat je ondanks verschillen samen sterker staat."

— NATHALIE HANSSENS, GO! ATHENEUM ERASMUS DE PINTE

Gedragen door het schoolteam

De uitwisselingen vragen een zorgvuldige voorbereiding. Twee coördinatoren nemen de administratie, communicatie, opvolging en budgettering op zich. Andere collega's zorgen mee voor de praktische organisatie, met steun van de directie en ondersteunend personeel. "Aanvankelijk was er wat twijfel", geeft Annick toe. "Collega's maakten zich zorgen over gemiste lestijd en praktische problemen. Vandaag is Erasmus+ volledig ingeburgerd in onze schoolwerking. We hebben procedures uitgewerkt en collega's zien nu vooral de meerwaarde, zowel voor de leerlingen als voor zichzelf."

Naast leerlingen kregen de voorbije jaren zes personeelsleden de kans om een week job shadowing te doen op een partnerschool of een opleiding te volgen. Nieuw is dat er nu ook cursussen worden aangeboden, toegankelijk voor alle medewerkers.

Leerlingen op ontdekking

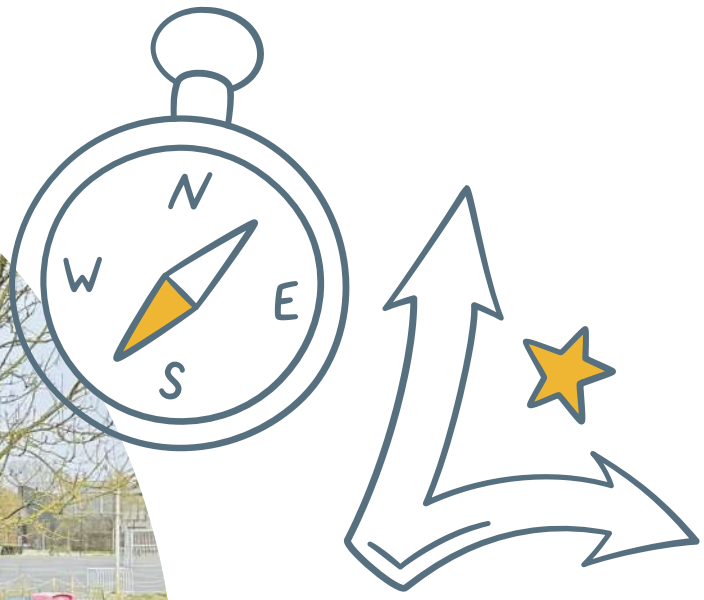
De doelgroep van het Erasmus+-project zijn leerlingen uit de derde graad. In het schooljaar 2025-2026 nemen 27 jongeren deel. Dat aantal varieert afhankelijk van de budgetten en de mogelijkheden bij de partnerscholen. Er is veel belangstelling. “We hebben altijd meer kandidaten dan plaatsen”, vertelt Nathalie. “Ouders reageren doorgaans enthousiast en waarderen de kans die hun kinderen krijgen.”

“We willen leerlingen uit hun comfortzone halen, en hen laten ervaren dat verschillen minder groot zijn dan ze soms lijken."

— ANNICK WYNANTS, GO! ATHENEUM ERASMUS DE PINTE

Voor de leerlingen zelf is het een intensieve maar onvergetelijke ervaring. Ze maken kennis met een ander schoolsysteem, wonen tijdelijk in een gastgezin en leren zich aanpassen aan een nieuwe context. “Daardoor wordt de stap naar internationale ervaringen na het middelbaar veel kleiner”, zegt Nathalie.

Wereldburgerschap in de praktijk

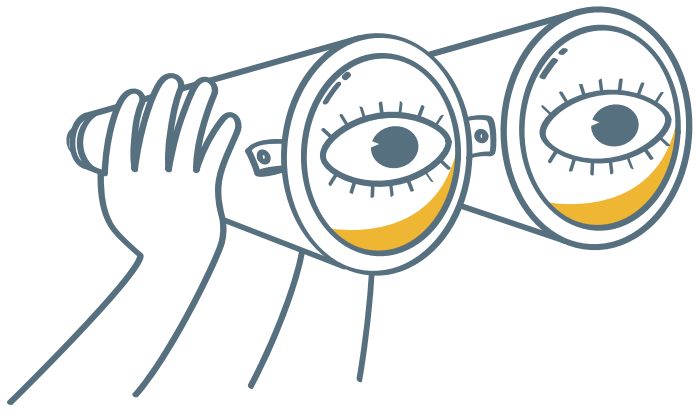
Het motto van het project is veelzeggend: ‘Our true nationality is mankind’. Deelnemers worden aangemoedigd om na te denken over hun identiteit – individueel, regionaal, nationaal en Europees. Ze ontdekken dat burgerschap verder reikt dan de eigen klas of school. Ook wereldburgerschap komt aan bod.

“Onze school maakt nu deel uit van de Europese onderwijsruimte”, zegt Annick. “Voor onze leerlingen en collega’s is het ondertussen vanzelfsprekend dat er Zweedse, Duitse of Spaanse gasten in de klas zitten. We ontvingen ook al IJslandse en Italiaanse leerlingen en leerkrachten in het kader van seminaries in Gent. Dat internationale karakter verrijkt ons dagelijkse schoolleven.”

Blik vooruit

De accreditatie die de school in 2023 behaalde, loopt tot 2027. Daarmee is de continuïteit verzekerd en kan het project verder groeien. De ambities blijven dezelfde: jongeren en collega's een internationale ervaring bieden die hun blik verruimt en hun persoonlijke groei stimuleert.

"Het mooie aan Erasmus+ is dat de impact op veel vlakken voelbaar is. Leerlingen oefenen hun talen, denken kritisch na over democratie en de EU, en ontdekken dat samenwerking over grenzen heen niet bedreigend maar verrijkend is. Ook voor collega's opent het deuren. Het vraagt uiteraard organisatie en inzet, maar de meerwaarde voor iedereen is van onschatbare waarde", besluiten Annick en Nathalie.

9.

Contactpersoon: Eva Moreno

Europese waarden op scène: jongeren dansen over grenzen heen

In de Koninklijke Balletschool Antwerpen komen jongeren van over de hele wereld samen om te dansen, te studeren en te groeien. In 2022 startte de school met een Erasmus+-project dat de deuren naar Europa nog verder openzette: een uitwisseling met het Koninklijk Conservatorium voor Dans in Madrid. “Dans is een universele taal”, zegt Eva Moreno van de KBA. “Maar zelfs binnen die taal bestaan er zoveel accenten, stijlen en tradities. Dankzij Erasmus+ krijgen onze leerlingen de kans om die diversiteit van dichtbij te ervaren.”

Het Erasmus+-project van de Koninklijke Balletschool Antwerpen richtte zich op de leerlingen van het vijfde middelbaar ballet (B5). De klas werd opgedeeld in twee groepen: de ene helft verbleef een week in Madrid, de andere volgde nadien. Zo kreeg iedereen de kans om lessen te volgen bij leeftijdsgenoten aan het Koninklijk Conservatorium, met workshops in klassieke, Spaanse en hedendaagse dans.

“Onze leerlingen hebben vaak al een internationale achtergrond”, vertelt Eva Moreno, leerkracht en projectleider aan de KBA. “Toch was dit anders. Ze leerden niet alleen andere dansstijlen kennen, maar ook hoe het is om te leven en te leren in een ander land. Ze moesten zelf boodschappen doen, koken, hun tijd indelen… Het was een echte les in zelfstandigheid en in samenleven.”

Europese samenwerking in de praktijk

De reis naar Madrid was meer dan een artistieke ervaring. Het project toonde leerlingen wat Europese samenwerking in de praktijk betekent: openheid, respect en het waarderen van verschillen. “We willen dat ze begrijpen hoe rijk Europa is in diversiteit”, zegt Eva. “Dat tolerantie en nieuwsgierigheid geen holle begrippen zijn, maar attitudes die je elke dag oefent.”

Voor de school was de uitwisseling ook een kans om het eigen onderwijs te vergelijken met dat van een andere instelling. “We ontdekten gelijkenissen, maar ook verschillen in aanpak. Dat helpt ons om onze eigen werking kritisch te bekijken en te versterken.”

De taal van verbondenheid

De reacties op het Erasmus+-project waren unaniem positief. De leerlingen kwamen enthousiast terug, trots op wat ze hadden geleerd en meegemaakt. De ouders bedankten de school voor de kans die hun kinderen kregen. En ook de begeleidende leerkrachten haalden voldoening uit het traject. “Je zag hoe de groep hechter werd”, zegt Eva. “Dans was de brug, maar daaronder groeide iets diepers: wederzijds begrip.”

“Europa is het ideale kader om te leren waar de toekomst van jongeren naartoe kan. Onze leerlingen groeien als dansers, en ook als burgers.”

— EVA MORENO, KONINKLIJKE BALLETSCHOOL ANTWERPEN

Voor Eva is kunst nooit los te zien van waarden. “Ik probeer dans niet enkel als techniek te onderwijzen, maar als een manier van leven. Van accepteren, integreren en delen”, zegt ze. “Europa, met zijn geschiedenis en diversiteit, is het ideale kader om te leren waar de toekomst van jongeren naartoe kan. Onze leerlingen groeien als dansers, en ook als burgers.”

Verschillen omarmen

Wie twijfelt om een Erasmus+-project te starten, wil Eva geruststellen. “Het is normaal dat je even aarzelt; je gaat tenslotte met een groep tieners naar het buitenland”, lacht ze. “Maar als je hen vertrouwen geeft en verantwoordelijkheid laat nemen, bloeien ze open. Ze komen terug als sterkere, bewustere jongeren die niet bang zijn voor verschillen, maar ze net omarmen.”

Kritisch denken in de klas: zo breng je de Europese waarden tot leven

Jelle De Schrijver,
Universiteit Antwerpen & Odisee

In een tijd van polarisering, desinformatie en maatschappelijke spanningen zijn Europese waarden meer dan ooit een noodzakelijk kompas. Vrijheid, gelijkheid, menselijke waardigheid, democratie... Misschien klinken die begrippen abstract, maar ze vormen het fundament van onze samenleving. Hoe maak je Europese waarden concreet voor jongeren? Hoe breng je ze tot leven in de klas? Professor Jelle De Schrijver, docent vakdidactiek en onderzoeker kritisch denken, buigt zich al jaren over die vragen. Zijn antwoord: laat jongeren zelf nadenken, reflecteren en in dialoog gaan over wat echt telt.

“Waarden zijn geen pasklare antwoorden”, stelt Jelle De Schrijver. “Het zijn oriëntatiepunten en richtingaanwijzers die jongeren helpen navigeren in een complexe wereld.” Als docent vakdidactiek wijsbegeerte en geschiedenis aan Universiteit Antwerpen en onderzoeker aan Odisee - ExploRatio weet hij als geen ander hoe belangrijk het is dat jongeren zelf leren nadenken over waarden, en niet enkel leren wat die waarden zijn. “Neem bijvoorbeeld menselijke waardigheid: dat is de basiswaarde waaruit alle andere Europese waarden voortkomen. Als je vertrekt van het idee dat elk mens een doel op zich is en geen middel, kom je vanzelf uit bij waarden als vrijheid, gelijkheid en integriteit. Het is belangrijk dat jongeren die verbanden zelf leren zien en ervaren”, vertelt hij.

Denken zonder pasklare antwoorden

Onderwijs over waarden is meer dan een theorieles. “Als je wil dat jongeren waarden echt begrijpen en uitdragen, moet je verder gaan dan ze enkel uit te leggen”, benadrukt Jelle. “Je moet handvatten aanreiken en stimuleren om die waarden kritisch te bevragen, tegen elkaar af te wegen en er met anderen over in gesprek te gaan.” Concreet kan dat in de klas bijvoorbeeld via filosofische dialoog. Dit is een begeleid groepsgesprek rond fundamentele vragen waarop geen eenduidig antwoord bestaat. “Wat is vrijheid? Kan je überhaupt vrij zijn? Is gelijkheid belangrijker dan vrijheid? Zijn mensen pas gelijk als ze allemaal hetzelfde hebben? Door dergelijke vragen te stellen, zet je jongeren aan het denken”, aldus Jelle.

Bij een filosofische dialoog is het belangrijk dat je als begeleider geen standpunt inneemt. “Je creëert een ruimte waarin jongeren zelf betekenis geven aan die waarden. Dat wekt enorm veel denkkracht op. En doordat niet iedereen hetzelfde denkt, leren jongeren ook openstaan voor andere visies. Net in die diversiteit ontdekken ze de rijkdom van verschillende perspectieven.”

In dialoog gaan

Die aanpak werkt zelfs bij jonge kinderen. “In het tweede leerjaar vraag ik wel eens: kan je vrij zijn in een kooi? Eerst lachen ze, maar dan begint het denken. ‘Nee, natuurlijk niet.’ ‘Maar wat als je niet wéét dat je in een kooi zit?’ Zo ontstaat er een filosofisch gesprek, bijna zonder dat ze het doorhebben. Dat is het mooie: je laat hen op een speelse manier nadenken over iets wat eigenlijk heel fundamenteel is.”

In het secundair onderwijs kan dat nog op een andere, diepgaande manier aangepakt worden. Jelle verwijst naar het project ‘Parallel Histories’, dat in Vlaanderen wordt uitgedragen door Stefanie Van Brussel. Hierin leren jongeren vanuit verschillende perspectieven kijken naar historische conflicten, zoals spanningen bij het ontstaan van Israël en Palestina. “Ze werken met bronnen die verschillende interpretaties toelaten, en gaan daarna met elkaar in gesprek. Jongeren leren zo dat historische waarheid zelden zwart-wit is. En dat luisteren naar en open staan voor andere visies van onschatbaar belang is”, stipt hij aan.

Twijfel als kracht

De kracht van een dialogische aanpak zit in het feit dat jongeren leren omgaan met twijfel. “We vragen jongeren heel vaak: wat vind jij? Dat is goed, maar soms weten ze het gewoon nog niet. En dat is oké”, zegt Jelle. “Het is zelfs gezond om die interne tweestrijd te voelen: aan de ene kant denk ik dit, aan de andere kant dat. Die nuance en dat complexe denken is net wat we nodig hebben in een democratische samenleving.”

Kritisch denken gaat volgens Jelle dan ook verder dan het afvinken van checklists rond nepnieuws of het volgen van een mediatraining. “Wat vaak ontbreekt, is de reflectie: wát is waarheid eigenlijk? Kan iets waar zijn voor jou, maar anders voor iemand anders? Die filosofische reflectie is nodig om jongeren weerbaar te maken tegen simplistische antwoorden en polariserende boodschappen.”

Vijf tips voor het onderwijs

Hoe kunnen leerkrachten en scholen hier nu concreet mee aan de slag? Jelle deelt enkele tips:

- Stel vragen, geef niet onmiddellijk antwoorden. Begin met een dilemma of een open vraag. Dat zet jongeren aan het denken en zorgt voor betrokkenheid.
- Hou je eigen mening even voor jezelf. Als leerkracht moet je het denken bij de leerlingen leggen. Weersta de reflex om meteen te sturen.
- Werk met concrete situaties. Waarden komen pas echt tot leven als ze gekoppeld zijn aan herkenbare, realistische contexten.
- Stimuleer het uitstellen van oordelen. Help jongeren ontdekken dat het oké is om nog geen mening te hebben. Twijfel hoort bij leren.
- Zie je klas als mini-maatschappij. Jongeren die leren redeneren met elkaar, oefenen in democratisch samenleven.

Europese verbondenheid begint in de klas

Volgens Jelle schuilt er in Erasmus+-projecten een unieke kans om deze pedagogiek ook internationaal te versterken. “Als jongeren vanuit verschillende culturen samen nadenken en samen zoeken naar wat rechtvaardig, eerlijk of vrij is, dan ontstaat er echte Europese verbondenheid. Het gaat niet alleen over reizen of kennismaken met een ander land; het gaat over het voeren van gesprekken die ertoe doen. En dat is enorm belangrijk in tijden van euroscepsis, polarisering en maatschappelijke spanningen. We moeten jongeren leren samenleven in verschil. Hen wapenen tegen fake news en zwart-witdenken. Dat begint bij leren luisteren, vragen stellen en elkaars perspectief proberen te begrijpen.”

10.

Contactpersoon: Jan Van Laer

Cultuur als sleutel tot samenwerking: Blenders vzw versterkt culturele intelligentie

“De sleutel tot interculturele intelligentie ligt niet in het kennen van zoveel mogelijk andere culturen, maar in het herkennen van je eigen vooroordelen”, zegt Jan Van Laer van Blenders vzw. De organisatie uit Turnhout zet zich in om maatschappelijke uitdagingen om te buigen tot kansen. Innovatie, duurzaamheid en sociale inclusie lopen als een rode draad door hun projecten. Met het Erasmus+-project ‘CQ+: De-escalating polarization in Europe’ richtte Blenders zich op een thema dat vandaag brandend actueel is: hoe leren we omgaan met diversiteit in een steeds meer gepolariseerde samenleving?

Onze samenleving wordt alsmaar diverser, zowel in de klas als op de werkvloer. Mensen van verschillende generaties met uiteenlopende gewoontes, overtuigingen en referentiekaders werken steeds vaker samen. Soms leidt dat tot een rijke uitwisseling, maar even vaak tot botsingen of spanningen. “We zien dat verschillen soms uitgroeien tot voedingsbodem voor wantrouwen, polarisatie of zelfs haat”, vertelt Jan Van Laer, projectmanager bij Blenders vzw. “En toch hoeft dat niet zo te zijn. Als we culturele verschillen beter leren herkennen en erkennen, kunnen we ze juist gebruiken als basis voor samenwerking.”

Die vaardigheid heet culturele intelligentie, kortweg CQ. Het gaat niet enkel om kennis over andere culturen, maar vooral om inzicht in je eigen bril waardoor je naar de wereld kijkt. “Pas wanneer je je bewust wordt van je eigen vooroordelen en culturele referenties, kan je ook openstaan voor die van anderen”, aldus Jan. Met het Erasmus+-project ‘CQ+: De-escalating polarization in Europe’ wilde Blenders volwassen studenten en hun lesgevers ondersteunen om die vaardigheid te versterken.

Van toolkit tot MOOC

Het project leverde concrete resultaten op. “We ontwikkelden een toolkit met twintig interactieve infografieken”, vertelt Jan. “Die nemen de deelnemers stap voor stap mee: eerst hun eigen vooroordelen onderzoeken, daarna hun culturele referentiekader in kaart brengen, vervolgens leren waarderen wat andere perspectieven kunnen toevoegen, en tot slot oefenen in samenwerking binnen multiculturele teams.”

Daarnaast kwam er een educatief programma voor lesgevers, dat hen leert de toolkit te gebruiken en ook inzicht geeft in culturele intelligentie en de Europese context. Ze leren bovendien zelf digitale leermiddelen ontwikkelen. Ten slotte werd een MOOC (Massive Open Online Course) opgezet.

Hierin zijn alle materialen gratis beschikbaar, aangevuld met een Community of Practice om kennis en ervaringen uit te wisselen.

CQ+ werd gedragen door acht partners uit België, Ierland, Duitsland, Italië, Spanje, Kroatië en Griekenland. Het consortium bracht organisaties samen die actief zijn rond duurzame ontwikkeling, mensenrechten en sociaal-pedagogisch onderzoek. “Die diversiteit van partners was echt een troef,” vertelt Jan. “Iedereen bracht zijn eigen sterktes mee, en via hun netwerken vonden we deelnemers en adviesgroepen die ons tijdens het project mee richting gaven. Het was Europese samenwerking in de praktijk.” Het project liep twee jaar, van november 2021 tot oktober 2023.

Aha-momenten in de klas

De reacties van de deelnemers waren positief. Volwassen studenten en lesgevers waardeerden de flexibiliteit van de online content, al bleek de hoeveelheid soms wat overweldigend. “De echte aha-momenten ontstonden wanneer de digitale tools gecombineerd werden met groepssessies”, zegt Jan. “Tijdens gezamenlijke reflecties en opdrachten landde de inhoud pas echt. Dan merk je dat de grootste inzichten vaak niet uit de slides komen, maar uit de dialoog tussen de deelnemers.”

Een opvallende conclusie voor velen: interculturele intelligentie gaat minder over het begrijpen van de ander, en meer over kritisch kijken naar jezelf. “Door te beseffen hoe je eigen culturele bril je blik kleurt, leer je ook andere patronen herkennen en waarderen”, stipt Jan aan.

Samen leren in een Europees netwerk

Voor Blenders zijn Europese waarden en culturele intelligentie onlosmakelijk met elkaar verbonden. “Menselijke waardigheid, vrijheid en respect voor mensenrechten zijn een ankerpunt”, zegt Jan. “Dat is onze kern. Maar daarnaast heb je flexibiliteit nodig om je aan te passen aan andere zienswijzen en gebruiken. Het is die balans tussen kern en flex die samenwerking mogelijk maakt.”

De vrijheid van beweging binnen Europa illustreert dat volgens hem perfect. “Je kan pas echt samenleven in die context als je ook de vaardigheid hebt om met culturele verschillen om te gaan. CQ helpt om die vrijheid niet als bron van conflict te zien, maar als een kans om te groeien.”

Voor Blenders was CQ+ ook een kans om expertise op te bouwen en samen te leren in een Europees netwerk. “Je hoeft niet alles al te kunnen of te weten”, besluit Jan. “Het gaat erom dat je als organisatie wil groeien, dat je partners vindt die je aanvullen en dat je openstaat om met nieuwe ogen naar je eigen context te kijken. Dat is precies wat Erasmus+ mogelijk maakt.”

> **“Als we culturele verschillen beter leren herkennen en erkennen, kunnen we ze juist gebruiken als basis voor samenwerking.”**
>
> — JAN VAN LAER, BLENDERS VZW

11.

Contactpersoon: Stephanie Decroix

Van duurzaam denken naar Europees handelen

“Leerlingen weten meestal wel dat duurzaamheid belangrijk is, maar ze vragen zich vaak af wat ze zelf kunnen doen”, vertelt Stephanie Decroix van het GO! Atheneum Avelgem. Dankzij een Erasmus+-project over duurzaamheid kregen ze de kans om hun ideeën ook echt om te zetten in actie. Samen met scholen uit Duitsland, Noorwegen en Frankrijk gingen de Avelgemse leerlingen aan de slag om hun school en omgeving duurzamer te maken.

Hoe maak je van een school een plek die duurzaam denkt én doet? Die vraag lag aan de basis van het Erasmus+-project van het GO! Atheneum Avelgem. De leerlingen onderzochten thema's als energie, afval, water, voeding en biodiversiteit. Elke partnerschool bracht de eigen situatie in kaart en vergeleek die met de andere. Zo ontdekten ze hoe verschillend hun context was, maar ook hoeveel ze gemeen hadden.

"Door het project beseften onze leerlingen dat duurzaamheid geen ver-van-mijn-bedverhaal is", zegt leerkracht Stephanie Decroix. Samen met haar collega's Steve Kerckhove, Tom De Waegenaere en Elke Pot leidde zij het project in goede banen. "Je hoeft geen grootse plannen te hebben; kleine maar doordachte keuzes maken al een verschil."

Europa als klaslokaal

Binnen de school werkten leerkrachten uit verschillende vakken samen, van wetenschappen tot talen. Zo leerden de leerlingen niet enkel over duurzaamheid, maar ook om samen te werken, te communiceren en hun ideeën te presenteren. Daarnaast werden de lokale besturen en organisaties mee betrokken. “Voor onze leerlingen was het een eyeopener dat je als school ook met de gemeente of lokale bedrijven rond de tafel kan zitten”, zegt Stephanie. “Ze zagen dat hun stem echt iets waard is.”

De Europese samenwerking gaf het project extra kleur. De partnerscholen August-Horch-Schule BBS Andernach (Duitsland), Lillestrøm videregående skole (Noorwegen) en Lycée Polyvalent Albert Einstein (Frankrijk) wisselden ervaringen uit over energieverbruik, afvalbeleid en milieueducatie. “Als een Noorse leerling uitlegt hoe ze daar omgaan met energie, of een Franse klas vertelt over hun compostsysteem, dan opent dat echt de blik van onze jongeren”, zegt Stephanie. “Je merkt dat duurzaamheid zowel lokaal als grensoverschrijdend is.”

Verandering begint klein

De leerlingen namen hun rol serieus. Hun voorstellen gingen van een beter afvalbeleid op school tot meer groen op de speelplaats of herbruikbare bekers in de kantine. Sommige ideeën werden effectief uitgevoerd, andere liggen klaar voor volgend schooljaar. “Voor veel jongeren was dat het moment waarop ze voelden: mijn inzet doet ertoe”, vertelt Stephanie. “Ze ontdekten dat ze niet hoeven te wachten op volwassenen om iets te veranderen.”

De impact bleef niet beperkt tot de school. De ouders vertelden dat de gesprekken thuis verdergingen, en de leerkrachten merkten dat de leerlingen met meer verantwoordelijkheidszin naar de lessen kwamen. “Dat is exact wat je hoopt te bereiken: dat ze duurzaam denken vanzelfsprekend gaan vinden”, zegt Stephanie.

Leren van elkaar

“Solidariteit, duurzaamheid en respect zijn waarden die je elke dag kan oefenen. In de klas, op de speelplaats, in je buurt.”

— STEPHANIE DECROIX,
GO! ATHENEUM AVELGEM

Het project loopt van 2023 tot 2025, maar de ambitie reikt verder. De vier partners werken aan een praktische gids, zodat ook andere scholen met hun aanpak aan de slag kunnen. “We willen tonen dat samenwerking echt werkt”, legt Stephanie uit. “Wanneer jongeren over grenzen heen ideeën uitwisselen, groeit hun begrip voor elkaar en voor de wereld waarin ze leven.”

Voor Stephanie draait Erasmus+ niet alleen om reizen of internationale contacten, maar om leren met én van elkaar. “Solidariteit, duurzaamheid, respect en inspraak zijn voor ons geen holle woorden”, zegt ze. “Het zijn waarden die je elke dag kan oefenen in de klas, op de speelplaats of in je buurt. Europa is daarbij geen verre instelling, maar een netwerk van mensen die hetzelfde willen: leren samenleven.”

12.

Contactpersonen: Claudia De Cnodder en Mona Rashediane

Leren zorgen, leren leven: jongeren groeien over de grens

“Onze leerlingen hebben veel in hun mars, maar krijgen thuis niet altijd de kansen om dat te tonen. Erasmus+ geeft hen de ruimte om dat potentieel te ontdekken”, zegt Claudia De Cnodder, leerkracht aan Focus Noord (Stedelijk Onderwijs Antwerpen). Leerlingen uit het zevende jaar Thuis- en bejaardenzorg trokken twee weken op stage naar een woonzorgcentrum in Haarlem. Ze draaiden er mee in een kleinschalige woonvorm voor mensen met dementie. Een intense ervaring, zowel professioneel als persoonlijk.

De buitenlandse stage van Focus Noord werd een heel schooljaar voorbereid. Tijdens de lessen kregen de leerlingen duidelijke informatie over het verloop van de stage en oefenden ze de praktische en sociale vaardigheden die nodig zijn om tijdelijk zelfstandig te kunnen functioneren in een ander land. Ook het Europass-cv en de communicatie met de Nederlandse stageplaats kwamen uitgebreid aan bod.

“We wilden dat ze met vertrouwen konden vertrekken”, legt leerkracht Mona Rashediane uit. “Ze wisten wat hen te wachten stond en welke verantwoordelijkheden ze zouden opnemen. Dat gaf rust en motivatie.” Een week voor vertrek volgde nog een praktisch overlegmoment met alle leerlingen en hun begeleiders. Vervoer, afspraken, taken, regels, veiligheid: alles werd tot in de puntjes doorgenomen.

Zorg in een andere context

In Haarlem draaiden de leerlingen volwaardig mee in het dagelijkse zorgleven. Ze ondersteunden de bewoners bij alledaagse handelingen, werkten in team en kregen zicht op hoe anders zorg georganiseerd kan zijn. Vooral de kleinschaligheid maakte indruk: vertrouwde gezichten, een huiselijke leefruimte, bewoners die zoveel mogelijk zelf keuzes maken. “Onze leerlingen ervaarden dat zorg niet alleen uit handelingen bestaat”, zegt leerkracht Claudia De Cnodder. “Het gaat om nabijheid en respect, zeker bij ouderen en mensen die zich kwetsbaar voelen.”

Elke dag werd afgesloten met een reflectiemoment. Hoe verliep het contact met de bewoners, welke situaties voelden moeilijk, wat liep goed? Ook de begeleiders en het zorgteam gaven terugkoppeling, zodat de leerlingen gericht konden bijleren en groeien.

Zelfstandig leren leven

Naast de zorg waren de leerlingen ook verantwoordelijk voor hun eigen dagelijks leven in het buitenland. Ze moesten samen taken verdelen, een planning opstellen en afspraken naleven. Ze leerden elkaar steunen op momenten van onzekerheid en heimwee. “Ze ontdekten dat ze veel meer aankunnen dan ze zelf denken”, zegt Mona. “Die zelfstandigheid nemen ze voor altijd mee.” Via korte updates en foto’s tijdens de stage konden de ouders meevolgen hoe hun kinderen het deden in een compleet nieuwe omgeving.

“Veel ouders zeiden dat ze hun kinderen anders terugkregen. Met meer zelfvertrouwen, meer verantwoordelijkheidsgevoel en een blik die verder reikt dan hun eigen buurt.”

— CLAUDIA DE CNODDER, STEDELIJK ONDERWIJS ANTWERPEN

De opbrengst werd niet enkel tijdens, maar ook na de stage zichtbaar. In het eindevaluatiemoment werden ervaringen gedeeld, sterktes benoemd en leerlingen voorbereid op hun eindstage en een latere job in de zorg.

Door het succes heeft de school het Erasmus+-project dit jaar ‘gedupliceerd’. De leerlingen van het zesde jaar opvoeding en begeleiding voeren hierbij hetzelfde project uit, maar dit keer in Curaçao.

Europese waarden in zorg

Respect, openheid en verantwoordelijkheid – waarden die Europa verbinden – stonden in dit Erasmus+-project centraal. Leerlingen zagen dat er meerdere manieren zijn om kwaliteitsvolle zorg te bieden, maar dat waardigheid overal het vertrekpunt is. “We leerden hen: kijk eerst naar de mens, en dan naar de zorg die nodig is”, besluit Mona. “Daar begint het.”

"Onze leerlingen ontdekten dat ze veel meer aankunnen dan ze zelf denken. Die zelfstandigheid nemen ze voor altijd mee.”

— MONA RASHEDIANE, STEDELIJK ONDERWIJS ANTWERPEN

Verantwoordelijke uitgever:
Jill Peiffer – Directeur Epos vzw

Redactie:
Caroline Burm – Operationeel coördinator communicatie

Epos vzw
Koning Albert II-laan 15, bus 151, 1210 Brussel
info@epos-vlaanderen.be
https://www.epos-vlaanderen.be

©2025 Epos vzw Met financiële steun van de Vlaamse overheid en de Europese Unie. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de informatie in deze publicatie.

Erasmus+ | epos